Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Mari Karmen Ansa Zinkunegi

Andoain, Gipuzkoa (1937)

Aurkibidea

Biografia

Ama Asteasun jaio bazen ere, Andoainera oso gaztea zela etorria zen. Aita Andoaingoa zuen eta bera ere Leizotz bailarako Antzizu baserrian jaio zen. Txikitatik baserriko lanetan gogotik ikasi behar izan zuen, baina eskolan ere ibili zen. Erdaraz ikasi behar izan zuen arren, doktrina euskaraz ematen zuten. Jaiotetxetik metro gutxira egindako etxe batera ezkondu zen eta bertan bizi izan da geroztik.

Zintak

AND-069

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Ansa, Ainhoa
- **Data**: 2010-12-01
- **Iraupena**: 58 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Idoia

AND-070

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Ansa, Ainhoa
- **Data**: 2010-12-01
- **Iraupena**: 72 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. "Udara jun eta negua heldu da"

- **Erref**: AND-069/002
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:00:39. **Bukatu**: 00:01:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Jaioteguna. 1937ko urriaren 28an jaioa da, San Simon de Juda: "Udara jun eta negua heldu da". Antzizu baserrian jaioa da; ondoko etxera ezkondu zen.

2. Aita Andoiangoa; ama Asteasun jaioa

- **Erref**: AND-069/004
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 00:01:58. **Bukatu**: 00:04:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Aita Andoaingoa zuen, Antzizukoa, eta ama Asteasukoa, baina Andoainera joana 12 urterekin, San Esteban bailarako Urresti baserrira. Maizterrak ziren. Antzizura ezkondu zen ama.

3. Aita txerriak hiltzen baserriz baserri

- **Erref**: AND-069/005
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:04:27. **Bukatu**: 00:06:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Aita-eta 10 senide ziren, eta 18 urte zituela aita hil zitzaien. Aitaren segida hartu, eta txerriak hiltzen hasi zen. Odolkiak ematen zizkioten etxerako, eta umetan odolkiz nazkatu egin zen Mari Karmen.

4. Txerria noiz hil

- **Erref**: AND-069/006
- **Iraupena**: 0:02:04. **Hasi**: 00:06:37. **Bukatu**: 00:08:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Txerria hiltzeko garaia noiz zen. Martxoa baino lehen izan behar du, txerrikiak gazitzeko, gazi-kutxan. Eguraldi epelarekin gatza urtu egiten baita.

5. Txerri-hiltzeekin sufritzen

- **Erref**: AND-069/007
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 00:08:41. **Bukatu**: 00:11:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Txerria hil behar zutenean gaizki pasatzen zuen. Ez zuen lorik egiten, eta gero ez zuen nahi izaten txerri-hiltzean egoterik. Aitak esaten ziona, bere jarrera

ulertu ezinik. Oraindik orain ezin du. Hori bai, beti laguntzen zuen odolkiak egiten.

6. Odolkiak nola egin

- **Erref**: AND-069/008
- **Iraupena**: 0:03:08. **Hasi**: 00:11:10. **Bukatu**: 00:14:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Txerria hil aurreko lanak. Gazi-kutxa mandiora eraman, tipula txikitu... Odolkiak egiteko prozesua. Anis haziak labean erretzen zituzten. Manteka nola prestatzen zuten. Errezeta. Inork ez zuen probatu nahi, gatzez ondo zeuden jakiteko.

7. Odolkiak nola egosi

- **Erref**: AND-069/009
- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 00:14:18. **Bukatu**: 00:17:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Odolkiak nola egosi. Zumea erabiltzen zuten odolkiak lapikoan sartzeko. Ez zituzten odolkiak zulatzen, eginda zeuden jakiteko.

8. Hesteak betetzeko makina; txorizoak eta txerrikiak

- **Erref**: AND-069/010
- **Iraupena**: 0:03:17. **Hasi**: 00:17:18. **Bukatu**: 00:20:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Hesteak nola betetzen zituzten, makinan. Txorizoak egiteko ere erabiltzen zuten. Txorizoak egiteko osagaiak. Txerriaren zatiak. Manteka gorde egiten zuten, baita urde xigortuaren grasa ere, patatak frijitzeko.

9. Txerrikiak; solomoa, gazi kutxan

- **Erref**: AND-069/011
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:20:35. **Bukatu**: 00:22:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Txerria nola zatitzen zuten. Txorizo gaiak. Saihetsa, urdaia... Solomoa gatzetan izaten uzten, zortzi bat egunean. Baratxuria ere jartzen zioten.

10. Gizonen eta emakumeen lanak txerri-hiltzean

- **Erref**: AND-069/012
- **Iraupena**: 0:02:56. **Hasi**: 00:22:09. **Bukatu**: 00:25:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Gizonen eta emakumeen lanak txerri-hiltzean. Txerria hil eta ilea erretzea gizonen lana zen, baita zintzilik jartzea ere. Gero, emakumeen lanak zetozen. Mantekak, hesteak eta gibela kentzen zitzaizkion lehenengo. Manteka hozten zenean, xerratu egiten zuten (odolkiak egiteko).

11. Txorixo gaiak prestatzeko makina

- **Erref**: AND-069/013
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:25:05. **Bukatu**: 00:27:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Txorixo gaiak txikitzeko makina nolakoa zen azaltzen du. Makina hori etxe askotara eramaten zuten. Gizena eta giharra, biak behar ditu txorizoak. Txerriaren zein zati ziren onak txorizotarako. Begiz egiten zuten.

12. Lehengo txerriak nola hazten zituzten

- **Erref**: AND-069/014
- **Iraupena**: 0:01:38. **Hasi**: 00:27:47. **Bukatu**: 00:29:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Lehengo txerriak nola hazten zituzten. Txerrikumeei arto txikitua ematen zieten, aza, erremolatxa... Txerri-jana egosi ere egiten zuten. Barazkiak eta patata jaten zituen txerriak. Orain ez dago lehen bezalako txerririk. Artorik ez dute ereiten orain, ekarri egiten dute. Etxean txerririk ez da hiltzen jada.

13. Txerria isilka hiltzeko komeriak

- **Erref**: AND-069/015
- **Iraupena**: 0:02:38. **Hasi**: 00:29:25. **Bukatu**: 00:32:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerraostean txerri bakarra hil zezaketen, baina bi ere hiltzen zituzten. Aitak kontatzen zuen pasadizoa, txerria isilka hiltzeko komeriak: mazoarekin jo zioten buruan, garraxirik ez egiteko; erretzen ari zirela, alarma faltsua izan zuten: Guardia Zibila zetorrela pentsatu zuten, baina ez, Antonio Mari zen, burutik zakua jarrita.

14. Txerriari bizarrak erretzeko lanak

- **Erref**: AND-069/016
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:32:03. **Bukatu**: 00:34:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Lasto balekin erretzen zitzaion ilea txerriari. Lastoa nola prestatzen zuten: gariaren sustarra zen. Garia jotzeko modua. Txerriaren azala nola erretzen zuten. Isilka ibili behar zutenean (txerriak hiltzeko debekua zegoen gerraostean), ezin lanak ondo egin.

15. Errotak itxita eta babarruna entregatu behar

- **Erref**: AND-069/017
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:34:18. **Bukatu**: 00:36:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Errotak itxita egon ziren gerraostean. Patata, artoa eta babarruna alhondegira entregatu behar zituzten. Taloak egiten zituzten artoarekin. Baina arto-irina behar. Aranora joan zen aita behin, osabarekin, gauez. Itxita zegoen, baina topatu zuten zabalik zegoen bat.

16. Kaletxikiko errotara, astoarekin

- **Erref**: AND-069/018

- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:36:31. **Bukatu**: 00:38:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Andoaingo errotara askotan joan zen astoarekin, 50 kiloko zakuarekin. Trukean irina ematen zieten, baina kilo gutxixeago.

17. Etxearen nagusiarentzat kapoiak

- **Erref**: AND-069/020
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 00:39:20. **Bukatu**: 00:42:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Jai-giroa » Santo Tomas

Laburpena:
Kapoiak etxean kapatzen zituzten lehen, eta batzuetan hil ere egiten ziren; beraz, nagusiari emateko erosi egin behar izaten zituzten batzuetan maizterrek. Errenta ere ordaindu behar zen. Nagusiak bakailaoa ematen zien.

18. Txerri puskak partitzean, propina

- **Erref**: AND-069/021
- **Iraupena**: 0:02:53. **Hasi**: 00:42:50. **Bukatu**: 00:45:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Baserrietara odolkiak eramatera joaten zirenean, propina ematen zieten: duroa eta. Txerria hiltzen zutenean, txerri puskak partitzen zituzten, aza hostoan bilduta. Eltxetxoa zuten, baina ezin omen zen bete arte puskatu, eta sekula betetzen ez!

19. Kanilako urik ez, umea zenean

- **Erref**: AND-069/022
- **Iraupena**: 0:02:33. **Hasi**: 00:45:43. **Bukatu**: 00:48:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Behiak izaten zituzten. Idi bat izan zuten, baina geroago. Urik ez zuten baserrian, bera umea zela. Noiz jarri zuten ura. Uraren hotsa. Aurretik, errekara eramaten zituzten behiak ura edatera, sokatik helduta banan-banan.

20. Arropa eta maindireak garbitzeko lanak

- **Erref**: AND-069/023
- **Iraupena**: 0:04:32. **Hasi**: 00:48:16. **Bukatu**: 00:52:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Ura jarrita ere, maindireak errekan garbitzen jarraitu zuten. Garbigailurik ez zen, baina arropa gutxiago aldatzen zuten orain baino; maindireak hamabostean behin garbitzen zituzten. Azpiko maindirea garbitu, eta gainekoa azpian jartzen zuten. Xaboia. Lejia. Añila. Labaderora buruan eramaten zuten arropa.

21. Larraulen, Andoainen baino aurrerapen gutxixeago?

- **Erref**: AND-069/024
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:52:48. **Bukatu**: 00:53:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Lixiba egitea ez du ezagutu, baina entzun bai, senarrari. Larraulen egiten omen zuten, arropa kuelan jarri, eta 'surtako hautsa' bota. Kalean aurreratuago ote zeuden urrutiko baserrietan baino...

22. Senideak bisitatzera, festetan

- **Erref**: AND-069/026
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:53:56. **Bukatu**: 00:55:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:
Menta belarrarekin garbitzen zuten zorua. Familiakoak orain baino gehiago elkartzen ziren; bisitan ere joaten ziren, festetan. Lezora joaten ziren, eta Pasai Donibanera oinez. Trenez joaten ziren.

23. Medikua zaldian eta bizikletan

- **Erref**: AND-069/027

- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:55:58. **Bukatu**: 00:56:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Lehen medikua etxera joaten zen, bizikletan (gero motoz). Don Alejandro. Haren aita zaldi gainean ibiltzen ei zen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-05

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com